

חודש אלול – תפיסת ה"תשובה" היהודית

1. **יומא פו,א:** שלשה חילוקי כפרה הן ותשובה עם כל אחד: עבר על מצוות עשה ושב [לא הניח תפילין במזיד] - אינו זז משם עד שמוחלים לו ... עבר על מצוות לא תעשה [אכל בשר בחלב או חזיר] ועשה תשובה - תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר ... עבר על כריתות ומיתות בית דין [חילול יום הכיפורים, איסורי עריות במזיד מול עדים והתראה] ... תשובה ויום הכיפורים תולים וייסורים ממרקים.

שמואל א כח,יט: מחר אתה ובניך עמי – **רד"ק:** אתה ובניך עמי: שתהיו מתים כמו שאני מת, אבל דרשו חכמים בגמרא: **עמי במחיצתי**, כי בשכר שתדך למלחמה על מנת למות ולא תברח, יכופר לך עוון נוב עיר הכהנים ותהיה עמי במחיצת הצדיקים.

תשובה ז,ד: ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העונות והחטאות שעשה, אין הדבר כן, אלא אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם.

2. **פסיקתא דרב כהנא שובה ז:** שאלו לחכמה: החוטא מה עונשו? אמרה להם: 'חטאים תרדוף רעה'. שאלו לבואה: החוטא מהו עונשו? אמרה: 'הנפש החוטאת היא תמות' ... שאלו לקב"ה: חוטא מה עונשו? אמר להם: **יעשה תשובה ויתכפר לו**, הדא הוא דכתיב: 'טוב וישר ה'".

ספר העקרים ד,כז: בעניין התשובה ישנו ספק גדול: אחר שנעשית העבירה בפועל, מה תועיל התשובה בחרטה ובוודוי? וכי ההורג את הנפש או המחלל את השבת ... תשוב נפש הנרצח אליו **בוודוי וחרטה** או השבת המחוללת תשוב ותישמר?! הרי זה דומה למי שסתר הבית וחוזר ובונה אותו **בדיבור!** והרי **לא ייבנה ברוב דברים?** והיאך תספיק תשובה כזו למרק החטא שנעשה בפועל?

3. **שערי תשובה לרבנו יונה א,י:** העיקר הראשון: **החרטה**, 'בין לבבו כי רע ומר עזבו את ה' וישיב אל לבו כי יש עונש ונקם ושלם על העוון ... ויתחרט על מעשיו הרעים ויאמר בלבבו מה עשיתי? איך לא היה פחד אלוקים לנגד עיני?'. העיקר השני: עזיבת החטא, יעזוב דרכיו הרעים ויגמור בכל לבבו כי לא יוסיף לשוב בדרך הזה עוד. העיקר השלישי: **היגון**, יגדיל יגון בלבבו ... וייאנח במרירות לב.

רמב"ם הלכות תשובה ב,ב: ומה היא התשובה? **שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בליבו שלא יעשה עוד** ... וכן יתנחם על שעבר.

אגרת התשובה פ"א: מצוות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד (כדאיתא בגמרא סנהדרין [שרשע הפסול לעדות, נחשב צדיק ברגע שקיבל על עצמו לעזוב החטא]) ... ולא כדעת ההמון שהתשובה היא התענית [וויסורים על העבר] ... רק [לשלמות התשובה צריך] וידוי ובקשת מחילה.

4. **במדבר ה,יב:** איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל - **סוטה ג,א:** אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו **רוח שטות**, שנאמר: איש כי תשטה אשתו.

התוועדיות הרבי מליובאוויטש תשמ"ב ב/53-52: ידוע פתגם רבותינו נשיאינו: 'כשם שצריכים לידע את החסרונות, כן צריכים לידע מעלות עצמו'. ובזה ישנו דיוק נפלא: כאשר מדובר אודות המעלות, הלשון הוא מעלות **עצמו**, ואילו כשמדובר אודות החסרונות, הלשון הוא חסרונות סתם ולא חסרונות עצמו. הביאור בזה על פי מה שכתוב בספר הזוהר (ג יג,ב): 'ונפש כי תחטא' – בתמיהה?! שכן יהודי מצד עצמו אינו שייך לעניין של חטא כלל. וגם כאשר נכשל בחטא חס ושלום, אין זה חיסרון עצמי אלא דבר שמחוץ הימנו שנדבק אליו. זאת אומרת היות שהוא נמצא בעולם הזה הגשמי והחומרי... נדבק אצלו משהו מגשמיות וחומריות העולם. ולכן, אף שזהו חיסרון, אין זה חסרון עצמי.

ספר העקרים שם: הפעולות האנושיות שעליהן ישוב האדם או יגונה, הן הפעולות הנעשות **בבחירה וברצון** והדרך לבחון זאת היא, אם לאחר שנעשה המעשה הוא **רוצה בקיומו ושמח בו**, אבל אם אחר שנעשה הפועל ההוא, אינו חפץ בו והיה מעדיף **שלא נעשה קודם לכן** - אין ראוי שייחוס אליו המעשה אלא **לאונס וטעות**. לכן כאשר מתחרט על העבירה, זה מורה שלא נעשה הפועל ההוא ברצון גמור ואילו הדבר היה תלוי רק בו - לא היה עושהו מלכתחילה.